

IZ SADRŽAJA:

Socijalistički preobražaj naše privrede i naše slatkovodno ribarstvo. Z. L.

Zakon o ribarstvu NR Srbije. Jovan Korda.

Dva pisma »Ribarstvu Jugoslavije«. Miodrag Borisavljević — Zlatko Livojević.

Unapređujemo proizvodnju slatkovodnog ribarstva. Ing. N. Cuculić.

Ulov ribe na Skadarskom Jezeru. Jovan Vujađić.

Borba protiv uništavanja ribe. Josip Klajn.

Za dovoljan rasplod ribe salmonida. P. K.

Socijalistički preobražaj naše privrede i naše slatkovodno ribarstvo

Odmah po oslobođenju naše zemlje 1945. god. i dalje poduzele su naše Narodne vlasti niz mjera u cilju rušenja starih, kapitalističkih odnosa u našoj privredi i za pripremanje prelaza na nov, socijalistički način proizvodnje. U nizu tih mjera najznačajnije su slijedeće:

1. Agrarna reforma — za suzbijanje kapitalističkih odnosa i eksploatacije na selu, te

2. Nacionalizacija — za socijalistički preobražaj industrije i trgovine.

Nakon što je provedena nacionalizacija industrije, počela je industrijska proizvodnja u našoj zemlji naglo rasti. Već u 1947. god. bila je naša industrijska proizvodnja za 67% veća od iste proizvodnje u 1939. god., dok je u 1948. god. bila za 60% veća od one u 1947. god. Iz ovoga vidimo, kako je industrijalizacija naše zemlje krenula velikim koracima naprijed, što je, uostalom jedan od glavnih uslova za izgradnju socijalizma u našoj zemlji.

Međutim, poljoprivredna proizvodnja nije se tako naglo povećavala, nije išla u korak sa industrijskom proizvodnjom. Ona je tek uspjela da dostigne proizvodnju iz 1939. god., a samo u nekim proizvodima da je neznatno premaši. Tako je proizvodnja prehrambenih proizvoda dostigla proizvodnju iz 1939. god., dok je proizvodnja industrijskog bilja premašila proizvodnju iz 1939. god. za svega 3%. Vidimo, dakle, ogroman nerazmjer između porasta industrijske i poljoprivredne proizvodnje.

Poznati su nam i uzroci, koji su doveli do toga, da nam je poljoprivreda tako zaostala. To su ostaci prošlosti. To je prevelika rasejepkanost zemljoradničkih posjeda, pomanjkanje savremenih sredstava za obradu zemljišta, nedovoljna primjena agrotehničkih mjera, itd. itd.

Na našem selu još postoje kapitalistički odnosi i oblici kapitalističke eksploatacije, koji su ujedno jedini i oblici kapitalističke eksploatacije u našoj zemlji. Sama agrarna reforma, iako je zadala težak udarac kapitalističkim elementima na našem selu, nije bila dovoljna, da ih potpuno uništi i da definitivno izvrši socijalistički preobražaj naše poljoprivrede.

Zbog toga je potrebno poduzimati daljnje mjere, da se poljoprivredna proizvodnja poveća srazmjerno industrijskoj proizvodnji, kako bi mogla izvršiti dva osnovna zadatka, koji se pred nju postavljaju, i to:

1. Snabdjeti našu industriju dovoljnim količinama sirovina, i

2. Obezbijediti industrijsko radništvo i gradsko stanovništvo dovoljnim količinama prehrambenih artikala.

Da bi se to ostvarilo, potrebno je izvršiti i dovršiti socijalistički preobražaj naše poljoprivrede, našega sela.

Nama je poznat put kojim treba poći, da bi se to ostvarilo. Drug Staljin kaže: »Socijalistički preobražaj privrede, to je put masovnog zadržanog organizovanja miliona gazdinstava na svim linijama zadržanog organizovanja rasejepkanih seljačkih gazdinstava oko socijalističke industrije, put širenja načela kolektivizma među seljacima najprije po liniji prodaje poljoprivrednih proizvoda i snabdijevanja seljačkih gazdinstava gradskim proizvodima, a zatim po liniji poljoprivredne proizvodnje.«

Tim putem pošla je i naša Partija. To nam dokazuju državna poljoprivredna dobra, kao najviši oblik socijalističke privrede, to nam pokazuju naše zadruge od najnižih do najviših organizacionih formi.

Klasne suprotnosti na našem selu, u sadašnjoj etapi izgradnje socijalizma sve se više zaoštavaju i klasna borba poprima svoje konačne oblike, za konačnu likvidaciju kapitalističkih ostataka na našem selu. To nam jasno signalizira rezolucija II. Plenuma CK KPJ i daljnja aktivnost na našem državnom i zadržanom sektoru poljoprivrede u cilju konačnog uređenja tog pitanja.

Sve te dosada počuzete mjere kao i mjere koje se sada poduzimaju i koje će se poduzimati u skoroj budućnosti, služe ujedno kao najbolji odgovor svim zvanim i nezvanim kritičarima i klevećnicima naše Partije i našeg CK, koji govore o podržavanju kapitalističkih elemenata na našem selu.

Razmotrimo sada u kratkim crtama položaj i ulogu našeg slatkovodnog ribarstva u razdoblju izgradnje socijalizma od oslobođenja do danas. Napominjem, da raspoložem provjerenim podacima samo sa teritorija N. R. Hrvatske, no uvjeren sam, da su slične prilike i u slatkovodnom ribarstvu ostalih Narodnih Republika.

Od samog oslobođenja naše zemlje postoji u slatkovodnom ribarstvu socijalistički sektor, tj. državni sektor gospodarenja. To su umjetni šaranski ribujaci, koji su prešli u državni sektor bilo da su konfiskovani, bilo da su bivši kapitalistički vlasnici inostranci, pobjegli iz zemlje zajedno sa okupatorom, s kojim su se čvrsto povezali za vrijeme okupacije, kao, uostalom, i svi kapitalistički elementi stare Jugoslavije, bojeći se nastupajućih revolucionarnih snaga radnoga naroda sela i grada.

Nakon oslobođenja zatekli smo te ribnjake u prilično jadnu stanju. Većina objekata bila je ili uništena, ili do krajnosti zapuštena, tako, da su u 1945. god. bili gotovo neupotrebivi. Riba za vrijeme rata u pojedinim ribnjacima nije niti hranjena, niti izlovljavana, te je prilikom ribolova jedno izgledala.

Prvi zadatak bio je, dakle, da se ti pogoni obnove; da se zatečeni nasadni materijal pravilno raspodjeli, te da se već u 1946. g. započne sa normalnim pogonom. Zahvaljujući velikom zalaganju naših ljudi i svestranoj pomoći Narodnih vlasti, ti su ribnjaci već 1945. g. osposobljeni u tolikoj mjeri, da su već u 1946. g. mogli dati produkciju, koja nije daleko zaostajala za predratnom produkcijom, tj. u 1946. g. ti su ribnjaci dali produkciju (u N. R. Hrvatskoj) od 1470 tona. Daljnjim radovima na obnovi i uređenju tih ribnjaka, postizavani su i daljnji uspjesi. God. 1947. iznosila je produkcija 1635 tona, a 1948. g. cca 1700 tona.

Iako je iz godine u godinu produkcija tih ribnjaka stalno rasla, ipak to povećanje produkcije nije ni izdaleka u skladu sa porastom industrijske produkcije. Tu treba tražiti uzroke i opet u zaostalosti poljoprivredne proizvodnje, koja nije bila u stanju, da nam obezbijedi dovoljne količine hrane za ribu (u glavnom kukuruza), bez koje je nemoguće zamisliti veće povećanje produkcije. Daljnji uzroci leže u pojavama epidemija zaraznih bolesti u tim ribnjacima, pa u elementarnim nepogodama (katastrofalna poplava u Poljani u proljeće 1947. god.) itd., itd.

No bez obzira na sve opravdane i neopravdane razloge, moramo konstatirati činjenicu, da je produkcija našeg slatkovodnog ribarstva u odnosu na predratnu produkciju na istoj liniji sa poljoprivrednom proizvodnjom u omjeru prema industrijskoj proizvodnji.

Ako uvažimo činjenicu, da riba danas više nije delikatesa, niti posna hrana na stolovima jezuitskih crnomantijaša, nego je ona danas prehrambeni artikl za široku potrošnju, kao zdrava i dobra zamjena za meso — vidjet ćemo, da je naša ribarska produkcija daleko zaostala, u odnosu prema sve većim potrebama naših industrijskih centara.

Takovo je dosada stanje na umjetnim šaranskim ribnjacima u državnom sektoru.

Da vidimo sada, kakovo je stanje na otvorenim vodama — u zadružnom sektoru.

U našem slatkovodnom ribarstvu potojao je do nedavna samo najniži tip ribarskih zadruga, koji bi se donekle mogao usporediti sa nabavno-prodajnim zadrugama u poljoprivredi. Sva proizvodna sredstva bila su privatno vlasništvo, i to, u mnogo slučajeva, vlasništvo samih kulačkih elemenata, koji se nisu bavili isključivo ribarstvom, nego su putem tih sredstava vršili eksploataciju siromašnih profesionalnih ribara. Ulov tih i takovih zadruga nije bilo moguće kontrolirati, te je veći dio tog ulova prodavan raznim kanalima u špekulantske svrhe. Na taj način naše industrijsko radništvo i građsko stanovništvo nije vidilo mnogo koristi od takova zadružnog sektora, koji je u stvari predstavljao neku vrst udruženja vlasnika ribarskog alata, neku vrst dioničarskog društva, te je zapravo predstavljao još niži tip zadrugarstva od nabavno-prodajnih zadruga u poljoprivredi.

Naravno, da je takovo stanje utjecalo i na produkciju naših otvorenih voda, koja sada daleko zaostaju iza predratne produkcije.

Da bi se ovakovu stanju u oba sektora slatkovodnog ribarstva stalo na kraj, da bi se ribarska proizvodnja povisila i uskladila sa potrebama, te da bi se suzbili kapitalistički elementi i eksploatacija u našem slatkovod-

nom ribarstvu, i na taj način izvršila socijalizacija i ove grane privredne djelatnosti, bilo je potrebno poduzeti čitav niz energičnih i efikasnih mjera.

Naša Narodna vlast uočila je taj problem i energično zahvatila u njega. U nizu poduzetih mjera za sređivanje tih prilika navesti ću samo nekoliko:

U državnom sektoru poduzete su mjere za proširenje ribnjačkih površina, jer se samo na taj način može povećati produkcija u većoj mjeri. Umjesto gradnje skupih ribnjaka, prišlo se je iskorištavanju mnogih vodenih površina — jezera i mrtvih rukava rijeka koje dosada nisu bile iskorištavane u ribarske svrhe. Tako će se u N. R. Hrvatskoj, osim Vranskog jezera i mrtvog rukava Drave kod bijelog Brda, koji su stavljeni u pogon već u 1948. god., nastaviti sa iznalaženjem i iskorištavanjem daljnjih takvih mogućnosti. Već se vrše predradnje za izgradnju manjeg ribnjaka na rijeci Raši u Istri, koji će služiti za snabdijevanje trubenika raškog rudarskog bazena. Istovremeno se vrše predradnje za adaptaciju jezera Bokanjac kod Zadra, bare Savulje kod Borova, daljnji radovi na rukavu Drave kod Bijelog Brda i još neki manji objekti, koji će u glavnom služiti za snabdijevanje susjednih industrijskih centara. Većina ovih objekata biti će puštena u pogon još u toku ove godine.

Na otvorenim vodama također je uspostavljen državni sektor, sa zadatkom, da kontrolira i objedini rad ribarskih zadruga i da se stara o pravilnoj distribuciji ulova. Na taj način će se najveći dio ulova iz otvorenih voda moći evidentirati i raspodijeliti na ona mjesta, gdje će to biti najpotrebnije.

U zadružnom sektoru također se u zadnje vrijeme vrše velike reorganizacije u cilju organizacionog učvršćivanja tog sektora, suzbijanja i iskorjenjivanja kulačkih elemenata iz našeg slatkovodnog ribarstva. U tom cilju formiraju se, gdje god postoje za to svi uslovi, ribarske proizvođačke zadruge, kao viši tip zadružne organizacije. Sve sredstva za proizvodnju postaju zadružna svojina, što će potpuno iskorijeniti svaku mogućnost eksploatacije.

Tamo, gdje ne postoje uslovi za formiranje ovakovih proizvođačkih zadruga, uključuju se profesionalni ribari u opće poljoprivredne ili seljačke radne zadruge u obliku ribarskih odsjeka. Na taj način će u najskorije vrijeme potpuno nestati dosadašnjih poludivljih ribarskih zadruga, a sa njima i zadnjih ostataka kapitalističkih odnosa u našem slatkovodnom ribarstvu.

Iz ovog kratkog izlaganja jasno se vide i naši naredni zadaci u daljnoj borbi za izgradnju socijalizma u našoj zemlji. Ti zadaci bi u glavnom bili slijedeći:

I. U državnom sektoru:

1. Pronalaziti nove površine i nove mogućnosti za povećanje proizvodnje slatkovodne ribe, kao i proširivati postojeće. Istovremeno poduzeti sve mjere, da se uklone svi ostaci zapuštenosti postojećih ribnjaka kao posljedica ratnih pustošenja, što će također omogućiti povećanje proizvodnje.

2. U istom cilju poduzimanjem agrotehničkih mjera provesti bonifikaciju objekata.

3. Boljom organizacijom rada i organizovanjem socijalističkog takmičenja povećati produktivnost rada i na taj način smanjiti troškove proizvodnje, kako bi naši trubenici došli do jeftinije hrane.

4. Na otvorenim vodama poduzeti sve mjere za regeneraciju i populaciju tih voda, te provesti takovu organizaciju, da sav ulov dođe na kontrolirano tržište i da bude pravilno distribuiran.

II. Pred našim zadružnim sektorom stoji jedan od osnovnih zadataka, koji je formuliran u rezoluciji o osnovnim narednim zadacima poljoprivrednog zadrugarstva N. R. Hrvatske, a koji glasi: »posvetiti pažnju slatkovodnim ribarskim zadrugama i učiniti sve, da se one podignu na viši stupanj.«

Vidimo, dakle, da pred nama u glavnom stoje isti zadaci, kao i pred poljoprivredom. Uostalom, slatkovodno ribarstvo i jest zapravo jedna grana poljoprivrede, koja danas dobiva sve veći značaj.

Obzirom na veliki zamah i uspjehe koji su postignuti u poljoprivredi na polju osnivanja novih i proširivanja postojećih seljačkih radnih zadruga a koji su uslijedili

nakon odluka i rezolucije II. Plenuma CK KPJ, kao nov korak ka likvidaciji zaostalosti i socijalističkom preobražaju naše poljoprivrede — moramo i mi upeti sve sile i poduzeti sve mjere, da naše slatkovodno ribarstvo ne zaostane ni za korak za ostalim granama privredne djelatnosti u borbi za izgradnju socijalizma u našoj zemlji. To ćemo postići samo krajnjim zalaganjem u izvršavanju naših zadataka i neprekidnim podizanjem političke svijesti naših ribarskih radnika, koji moraju postati svjesni veličine i važnosti svojih zadataka i svoje uloge u borbi za socijalistički preobražaj naše privrede, što drugim riječima znači, u borbi za bolji i sretniji život našeg radnog čovjeka

Z. L.

Zakon o ribarstvu NR Srbije

Narodna Skupština Narodne Republike Srbije izglasala je u svom februarskom zasjedanju novi Zakon o ribarstvu. Taj Zakon je obnaročovan u 12 broju Službenog Glasnika NR Srbije od 10 marta 1949 godine. Na snagu je stupio 18 marta 1949 godine.

Tako je Narodna Republika Srbija donela svoj zakon o ribarstvu čak i pre donošenja osnovnog zakona o ribarstvu za celu FNRJ. Ovaj uspeh postignut je blagodareći inicijativi i živom angažovanju Glavne direkcije za ribarstvo Ministarstva poljoprivrede NR Srbije i odlučenoj potpori Ministra poljoprivrede.

Novi zakon uvodi jedinstvene propise o ribarstvu za celo područje Narodne Republike Srbije. On se bitno razlikuje od ranijeg Zakona o slatkovodnom ribarstvu. Mnoge odredbe koje su bile odraz kapitalističkog uređenja države otpale su kao zastarele i štetne. S druge strane novi zakon sadrži propise koji ranije nisu postojali i uvodi novu organizaciju i nove snage u ribarstvo. Njegove odredbe se temelje na principima socijalističke privrede, Ustavu NR Srbije i stvarnim potrebama ribarstva.

Dosledno propisu čl. 15 Ustava da su vode na području države opštenarodna imovina, Zakon određuje: »Ribe u tekućim vodama, jezerima i stajaćim vodama na državnom zemljištu, kao i u vodama koje nastaju od poplave dok su u vezi sa pomenutim vodama na teritoriji N. R. Srbije su opštenarodna imovina.« Zakonodavac je u daljem tekstu Zakona sproveo drugu odredbu Ustava, »da srestva za proizvodnju u rukama države iskorišćava država sama, ili ih daje drugom na iskorišćavanje.« Dosledno tome država upravlja ribarstvom kao granom narodne privrede po privrednom planu i vrši nadzor nač. ribarstvom ukoliko je ono područje rada zadružnog i privatnog sektora.

Staranje o planskom iskorišćavanju i nadzor nad ribolovom stavljeni su u dužnost Ministru poljoprivrede, dok su neposredni nadzor i briga nač. ribolovnim vodama i vršenjem ribolova predati u nadležnost lokalnih narodnih vlasti, odnosno SNO i GNO.

Zakon je propisao da se radi upravljanja ribarstvom utvrđuju ribolovna područja kojima upravljaju ribarska gazdinstva kao državna privredna preduzeća. Ova gazdinstva mogu biti republikanskog, pokrajinskog, oblasnog i lokalnog značaja, a osnivaju se po propisima Osnovnog zakona o državnim privrednim preduzećima. Iz ovoga izlazi da takva gazdinstva mogu osnovati prema čl. 4 Osnovnog zakona o državnim privrednim preduzećima Vlade N. R. Srbije, Glavni Izvršni Odbor Narodne Skupštine Autonomne Pokrajinske Vojvodine, Oblasni Izvršni Odbor Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti, te SNO i GNO,

svako za svoje područje. Razume se da niži izvršni i upravni organi mogu u tu svrhu raspolagati samo sa onom opštenarodnom imovinom koju nije ranije već izvršni i upravni organ više organizacione jedinice stavio pod upravljanje preduzeća, odnosno gazdinstva koje je on osnovao. Osim toga postoji stalna mogućnost po čl. 7 Osnovnog zakona o državnim privrednim preduzećima da Prezidijum Narodne Skupštine FNRJ daje pojedinim gazdinstvima značaj saveznog preduzeća. Po istom propisu može isto Vlada FNRJ da gazdinstva savezna značaja preda Vladi Narodne Republike na upravljanje kao preduzeća republikanskog značaja.

Zadružni i privatni sektor učestvuju u ribarstvu jednino na osnovu saradnje sa ribarskim gazdinstvima koja se uspostavljaju pismenim ugovorom. Taj ugovor sklapaju ribarska gazdinstva, SNO i GNO s jedne strane i zadruge, udruženja ribolovaca i u iznimnim slučajevima pojedinci ribari, s druge strane. Ukoliko na vodama manjeg značaja za ribarstvo pod upravljanjem samih SNO i GNO nisu osnovana ribarska gazdinstva, sklapaju ugovore sami ti Očbori svaki za svoje područje.

Zakonodavac je prema tome sproveo ideju da su jedini ovlašteni ribolova na važnijim vodama ribarska gazdinstva, a na manje važnim SNO i GNO, svaki za svoje područje, dok zadruge, udruženja ribolovaca i pojedini profesionalni ribari mogu dobiti pravo ribolova samo na osnovu ugovora sa njima. Takav ugovor treba da sadrži sva prava i obaveze ugovornih strana zasnovane na državnom planu ribarstva. Takva praksa postojala je i dosada, pa je zakonodavac tu praksu za regulaciju odnosa između državnog, zadružnog i privatnog sektora samo zakonom usvojio i potvrdio.

Zasebno podvlačimo odredbe zakona o izdavanju dozvola za ribolov koje izdaju nadležni SNO i GNO. Tu je zakonodavac pojednostavio propise ranijeg zakona, a donekle i praksu koja je bila uvedena od oslobođenja do danas. U čl. 26 Zakon o ribarstvu govori samo o jednoj vrsti dozvole za ribolov. Zadržat je dosadašnji način da se te dozvole izdaju samo članovima zadruga, odnosno udruženja ribolovaca i za određeno ribolovno područje. Da bi se izbegle poteškoće kontrole i razlikovanja ribara i ribolovaca, koje mogu nastati usled jedne strane primene ovog dosta neodređenog zakonskog propisa, biće potrebno da se i nadalje takve dozvole za ribolov upisuju u ribarske iskaznice i ribolovnice na osnovu potvrde da je molitelj član zadruga odnosno udruženja, i da je njegova organizacija sklopila ugovor sa ribarskim gazdinstvom, odnosno SNO ili GNO. Detaljniji propisi o tome izdavanju dozvola doneće se u Pravilniku koji se već